

Vegyesek.

Jegyzőkönyvi kivonatok a tartott szakülésekről

g) Az 1885. évi december hó 11-én, Koch Antal elnöklete alatt tartott szakülésen

1. Benkő Gábor jelentést tesz hunyadmegyei körútjáról, melyet ő az erdélyi muzeum-egyesület segélyezése folytán tett ásványgyűjtés végett. (L. a jelen füzetben.)

2. Parádi Kálmán bemutat egy elsőrangú, világítógázzal megvilágítható Szkioptikont. Kimutatja a természet három országából vett mutatóványokkal, hogy e műszer hiányt nem pótol a bilogiai démonstrációknál. Mikroskop-toldaléka meg éppen szóra sem érdemes. Csontsiszolatokról és injiciált készítményekről nem ad e műszer részletesebb és tanulságosabb képeket, mint egy jó kézi nagyító (loupe). Ok nélkül kísértjük meg vele, megfelelő kikészítés mellett is, a vérkeringést vagy pedig ázalékállatkákat és egészen átlátszó apró férgeket in natura demonstrálni. Az tehát nem áll, legalább ez idő szerint nem, hogy a mikroskop-toldalékkal el látott Szkioptikon egy oly taneszköz volna, melylyel lehetséges lenne a figyelem könnyű irányítása és kellő összpontosítása mellett a belső tagoltság s finomabb szöveti szerkezet szemlélése. Inkább beválik eszköznek a Szkioptikon mikroskop-toldalék nélkül, mint azzal. De ekkor is csak úgy, ha a tárgyakról vagy ezek rajzairól készített, megfelelő nagyságú photogrammokkal rendelkezünk. Ily photogrammok most már Bécsben Steffitscheknél (VI. Millergasse Nro. 8.), Lipcsében Stöhrer Emilnél és a szileziai Goerlitzben Fritz Miksánál (Wilhelmsplatz 3.) jutányos áron kaphatók. Kivált a földrajz körébe tartozó photogrammok, a meny nyiben egyes vidékek, városok és nemzetek physiognomiáját, valamint egyes jellemző területek és ritkább geologiai alakulások topographiai viszonyait a vonalas rajzoknál érthetőbben és gyönyörködtetőbb képekben tüntetik fel, jó szolgálatára lehetnek a földrajzi oktatásnak; de a mióta a Hölzel-féle igen sikerült „Geographische Characterbilder“ megjelenése folyamatban van, a Szkioptikon használata e tekintetben is, mert a szemet érezhetően fárasztja, másodrendűvé vált és előadó nézete szerint az eredmény nem áll arányban sem a költséggel, melybe a műszer és a photogrammok kerülnek, sem a fáradsággal, mely a vele való bánás miatt a néző közönség látó szervére nehezedik.

a) 1886. évi január hó 29-én, Koch Antal elnöklete alatt, a tudomány-egyetem vegytani intézetében megtartott természettudományi szakülésen négy szerzőtől két tárgy terjesztett elő:

1. Fabinyi Rudolf tanár Nehány új szerves vegyületről értekezik, nevezetesen a) a Chinolingyűrü képződésnek mechanismusá-

ról. b) Kísérletek hármás Nitrogenoldalláncz = N—N—N= képzésére. c) Adatok a Benzoin és Benzil, a Mesityloxyd és a Phorón constitutiojához. (L. a jelen füzetben).

2. Parádi Kálmán előterjeszti Demeter Károly m.-vásárhelyi tanár közleményét a napraforgó-rozsdáról (*Puccinia Helianthi*, Schweinitz). (L. a jelen füzetben).

3. Koch Antal előterjeszti Mártonfi Lajos sz.-ujvári tanár adatait a bujturi mediterrán homok Foraminifera faunájához. Szerző szerint a kimosott mediterrán homok kiválsólag apró lamellibranchiátok és gasteropodok héjaiból áll. Ezek mellett kevés bryozoon, echinus-tüskék, ostracodok, rákolló-töredékek és otolithok fordulnak elő benne. Foraminiferái között 31 fajt constatál, a melyek között az *Alveolina Haueri* játsza a főszerepet néhány Tri- és Quinqualoculinával s a *Polystomella crispával*.

4. Koch Antal egyetemi tanár jelenti, hogy a korábbi években megkezdett földtani részletes fölvételeket a múlt év nyarán is folytatta, és pedig egy nagyrészt Szolnok-Dobokamegyébe eső 17.92 □ mfdet (1031.24 □ kilométert) elfoglaló területen, melynek közepe tájára Alparét község esik. Ezen terület az új részletes térképek 17 osztályát (sectio) és XXIX rovatát képezi. Geologiai szerkezete igen egyszerű. Északnyugoti sarkában a sibóvidéki idősb harmadkori rétegekből még az oligocén-sornak legfelső tagjai belenyúlnak egy darabig, mire azonnal az ifjabb tertiær-osztálynak tengeri rétegei következnek és elfoglalják az egész területet. A diluvium csak néhány párkánysíkon jelenik meg az egyesült Szamos és az Almás folyók mentében, míg a jelenkori képződmények a völgyek fenekén foglalnak helyet. Igen nevezetes még előadónak az az észlelete, hogy a terület legmagasabb pontján, t. i. a 695 m. magas Bábolnahegy laposán, fekete televényföldben, nagy mennyiségű durva cseréptöredék hever; miből ősemberi telephelyre lehet következtetni, mely kellő feltárással és beható vizsgálattal érdekes.

b) Természettudományi szakülés a tudomány-egyetem természettani intézetében, 1886. márczius 5. Elnök: Abt Antal; Jegyző: Parádi Kálmán.

1. Abt Antal a meteorologia mai feladatára mutatva, kifejti, hogy valamely meteorologiai tünetény lefolyásának híu képét csak alkalmas regisztráló önjegyző-készülék segítségével nyerhetjük. Az ilyen készülékek mechanikája annyira van már tökéletesítve, hogy ugyanazon meteor. tünetény regisztrálására többféle, különböző elvek szerint szerkesztett készülékkel is rendelkezünk. Miután előadó a használatban levő ilyenemű készülékeket s alkalmazásuk módszereit ismertette, bemutatta a természettani intézet regisztráló aneroidjét (Richard Fréres-től), mely 1885. november óta folytonosan működik és a John Branning-féle pontos járású aneroiddel teljesen megegyezik. Utóbbi a normalis barometer adataitól legfeljebb egy milliméterrel különbözik. (L. a jelen füzetben).

2. Gáspár János előterjeszti „Vizsgálatok a Terpének köréből“ czimén a Gummi Olibanum terpenjével tett kísérleteit s ezek eredményeit. Bemutatja s ismerteti az Olibanumból vízgőzzel való lepárlás által nyert 4.5% aethericus olajat, úgy szintén az Olibennek brommal, conc. kénsavval és jodhydrogensavval előállított terményeit. Továbbá bemutat egyet azon üvegsövekek közül, melyekben az Olibent füstölő jodhydrogensav behatásának tette ki 240° C. hőmérséklet mellett. Előadónak sikerült kimutatni, hogy a használt csövek üvege hydrogent, szénsavat, szénéleget, légenyéleget nyelt el, s hogy ezeu elnyelő képessége 240° C. hőmérsék mellett már 2 légköri nyomásnál kezdett érvényre emelkedni. (L. a jelen füzetben).

3. Koch Antal ismerteti a földrengések rendszeres megfigyelése érdekében a magyarhoni földtani társulat állandó bizottsága által közreadott felhívást és utmutatást. (L. a jelen füzetben).